

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Бус Катерина Ігорівна, 1988 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2009 році Тернопільський національний економічний університет за спеціальністю «Правознавство», працює помічником судді в Тернопільському окружному адміністративному суді, виконала акредитовану освітньо-наукову програму Право.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Західноукраїнського національного університету від 26 червня 2024 року № 488, у складі:

голова разової спеціалізованої вченої ради - Москалюк Надія Богданівна, докторка юридичних наук професорка, професорка кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету;

рецензенти - Слома Валентина Миколаївна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету;

Марценко Наталія Степанівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету;

офіційні опоненти - Кот Олексій Олександрович, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, директор Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України;

Черняк Олена Юріївна, кандидатка юридичних наук, професорка, професорка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

на засіданні 30 серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії Бус Катерині Ігорівні на підставі публічного захисту дисертації «Конвалідація недійсного правочину в цивільному праві України» за спеціальністю 081 Право з галузі знань 08 Право.

Дисертацію виконано в Західноукраїнському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль.

Науковий керівник – Лукасевич-Крутник Ірина Степанівна, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація є завершеною і самостійною науковою працею, що присвячена актуальній темі дослідження, висвітлює значущі для сучасної науки питання, має наукову новизну та практичну цінність, містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що засвідчують важливість проведеного дослідження для науки цивільного права.

Здобувачка має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Бус К. І. Поняття конвалідації недійсних правочинів в цивільному праві України. Актуальні проблеми правознавства. 2023. № 3 (35). С.84–90.

2. Бус К. І. Конвалідація правочину, вчиненого малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності. Актуальні проблеми правознавства. 2024. № 1. С. 147–152.

3. Бус К. І. Конвалідація правочину, вчиненого під впливом помилки. Аналітично–порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 119–124.

4. Бус К. І. Конвалідація правочину, вчиненого суб'єктом господарювання без відповідного дозволу (ліцензії). Право.ua. 2024. № 2. С. 225–230.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Москалюк Надія Богданівна, докторка юридичних наук професорка, професорка кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету. *Зауважень немає.*

Слома Валентина Миколаївна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

1. У п. 7 наукової новизни авторка пропонує внесення змін до ст. 236 Цивільного кодексу України з метою визначення моменту дійсності правочину при застосуванні конвалідації судом: «3. Недійсний правочин, який в подальшому був конвалідований судом, є дійсним з моменту його вчинення». Потребує уточнення позиція авторки щодо доцільності запропонованих змін, якщо конвалідація тлумачиться у роботі як надання юридичної сили недійсному правочину з моменту його вчинення з врахуванням вимог, закріплених у ст.13 та ст. 203 Цивільного кодексу України; обґрунтовано доцільність закріплення зазначеної дефініції у частині четвертій ст. 215 Цивільного кодексу України (п. 1 новизни). Тобто, незалежно від того, хто був суб'єктом конвалідації, правочин буде визнаватись дійсним з моменту його вчинення.

2. На с. 154 дисертації авторка зазначає, про необхідність прийняття Закону України «Про конвалідацію недійсних правочинів у перехідний період», а також підзаконних нормативних актів з метою забезпечення виконання вказаного закону. У зв'язку із зазначеним, варто було б у контексті дослідження сформулювати авторське бачення щодо структури та змісту даного Закону.

Марценко Наталія Степанівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

У п. 13 наукової новизни автор вказує на доцільність подальшого нотаріального посвідчення правочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях України, задля їх легалізації та правової визначеності. В той же час, аналіз наукових положень, викладених у другому розділі дисертації, настановує на думку, що було б доцільно нормативно закріпити обов'язок подальшого нотаріального посвідчення для усіх правочинів (договорів) з вадами форми з огляду на декілька ключових аспектів. По-перше, закріплення даного положення та внесення відповідних змін до чинного законодавства дало б змогу привести правочин (договір) у відповідність до вимог цивільного законодавства щодо форми,

так як конвалідація правочину (договору) по своїй суті передбачає усунення вад, що створюють підстави для визнання його недійсним. Однак, без нотаріального посвідчення такої правочин (договір) не буде у повній мірі відповідати вимогам, які ставляться Цивільним кодексом України щодо форми правочину (договору), а тому зцілення договору шляхом виправлення дефектів його форми буде неповним без нотаріального посвідчення. Видається, саме це є ключовим моментом, що гарантує завершеність процесу конвалідації, тобто остаточне виправлення дефектів форми правочину (договору). По-друге, у перехідний період, коли система правового регулювання може динамічно змінюватися або удосконалюватися, важливо забезпечити стабільність та передбачуваність приватних правовідносин. У такому разі, вимога нотаріального посвідчення після конвалідації правочину (договору) сприятиме уникненню можливих правових колізій та забезпечуватиме юридичну визначеність. По-третє, нотаріальне посвідчення після конвалідації договору є додатковою гарантією захисту інтересів сторін, так як нотаріус засвідчує, що договір відповідає законодавчим вимогам і що усі необхідні процедури були дотримані. Тому нормативне закріплення обов'язку подальшого нотаріального посвідчення договору з вадами форми видається доцільним та обґрунтованим, оскільки забезпечуватиме повне зцілення правочину відповідно до вимог цивільного законодавства. З огляду на це, дисертанту варто було б глибше дослідити проблему конвалідації правочину з дефектом форми, а саме щодо тих правочинів (договорів), які підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню.

Кот Олексій Олександрович, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист, директор Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України. *Зауваження:*

1. На сторінці 36 наукового дослідження авторка розглядає можливість застосування конвалідації недійсного правочину при дотриманні сукупності таких умов: 1) укладення правочину учасниками цивільних правовідносин; 2) недійсність правочину (нікчемність, оспорюваність); 3) волевиявлення учасника правочину «зцілити» дефекти правочину (визнати правочин дійсним) у межах здійснення цивільних прав. Очевидно, основу для виділення таких умов складає запропонована дисертанткою дефініція конвалідації недійсного правочину, під якою у дослідженні розуміється надання юридичної сили недійсному правочину з моменту його вчинення з врахуванням вимог, закріплених у ст. 13 та ст. 203 Цивільного кодексу України. Безумовно слушними є висновки авторки стосовно того, що конвалідувати можна лише укладений правочин. В той же час недійсні правочини поділяються на нікчемні правочини, коли недійсність встановлена законом, а також оспорювані правочини, коли недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом. Потребує більш детального обґрунтування питання про те, хто саме встановлює недійсність правочину як обов'язкової умови для застосування конвалідації недійсного правочину, а також оцінка юридичної коректності законодавчого допущення конвалідації нікчемного правочину.

Слушними є думки авторки з приводу того, що конвалідація недійсних правочинів у перехідний період потенційно може складати вагому групу суспільних відносин. При цьому дисертанткою влучно вказується на необхідність розроблення та ухвалення Закону України «Про конвалідацію недійсних правочинів у перехідний

період», а також підзаконних актів, спрямованих на виконання вказаного закону. Дане питання є доволі складним та дискусійним, оскільки станом на тепер при розробленні відповідного проекту закону постає необхідність більш чіткого розуміння переліку правочинів та можливості застосування конвалідації недійсних правочинів, в тому числі з врахуванням норм Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15. 04. 2014 р. № 1207 – VII. Таким чином, опираючись на міжнародний досвід, під час публічного захисту додаткового обґрунтування потребують висновки авторки щодо можливості конвалідації окремих правочинів у перехідний період та особливості її застосування.

Черняк Олена Юріївна, кандидатка юридичних наук, професорка, професорка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. *Зуваження:*

1. Позитивно відзначаючи визначену авторкою позицію, що застосування конвалідації недійсних правочинів потребує дотримання сукупності умов: 1) укладення правочину учасниками цивільних правовідносин; 2) недійсність правочину (нікчемність, оспорюваність); 3) волевиявлення учасника правочину «зцілити» дефекти правочину (визнати правочин дійсним) у межах здійснення цивільних прав, хочу акцентувати увагу на умові щодо волевиявлення учасника правочину зцілити дефект правочину. Так, очевидним є факт, де таке волевиявлення може бути реалізоване законними представниками особи, яка не мала достатнього обсягу правосуб'єктності на укладення такого правочину. Але, на мою думку, потребує додаткового пояснення позиція щодо необхідності наявності такої волі в обох учасників правочину, зокрема, щодо договору, де немає ухилення, наприклад, від нотаріальної форми, але інша сторона відмовляється конвалідувати такий договір, пояснюючи це незаінтересованістю, небажанням продовжувати договірні відносини. Чи в такому випадку може йти мова про умовне «примушування» до конвалідації і які правові наслідки для обох сторін буде мати такий неконвалідований правочин, якщо такі будуть мати місце.

2. В дисертаційному дослідженні авторка зазначає, що при конвалідації двосторонніх та багатосторонніх правочинів важливо встановити факт домовленості учасниками правочину щодо усіх істотних умов, ухилення від нотаріального посвідчення правочину, виконання правочину. Погоджуючись із такою тезою, однак, хочу акцентувати увагу на доцільності додаткового дослідження конвалідації правочинів з точки зору вимог щодо наявності істотних умов договорів. Зважаючи на те, що авторка сама акцентує увагу на європеїзації цивільного законодавства України, на важливості його рекодифікації, варто відзначити, що «м'якому» праву ЄС притаманна ідея відходу від вимог до наявності істотних умов договору і визначення їх переліку в актах законодавства. Будь-які умови, які погоджені між сторонами, стають істотними лише для конкретного договору, а законодавчо такий перелік не встановлюється як і фактично відсутні вимоги щодо форми самого правочину як такі.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради.

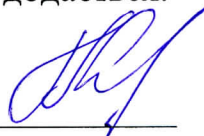
«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Бус Катерині Ігорівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Надія МОСКАЛЮК